

EITEM 8 – CWESTIYNAU

Cwestiynau gan Aelodau Etholedig

1. Cwestiwn y Cynghorydd Huw Rowlands

A ydy'r Aelod Cabinet dros Oedolion, Iechyd a Llesiant yn ymwybodol o rwystredigaeth cynyddol y cyhoedd oherwydd yr oedi sylweddol gan Fwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr a Grŵp Cynefin o ran sefydlu canolfan iechyd ym Mhenygroes, sef Canolfan Lleo, ac hefyd yr oedi sylweddol gan Fwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr o ran sefydlu Canolfan Iechyd newydd yn Waunfawr?

Ateb yr Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant, y Cynghorydd Dilwyn Morgan

Yn fy rôl fel Cadeirydd Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol y Gogledd rwyf yn cydweithio'n agos gyda'r Bwrdd Iechyd ac yn cael adroddiadau cyson am y sefyllfa. Mae'r adroddiadau hyn yn berthnasol i'r cynlluniau a nodwyd ond hefyd i gynlluniau ehangach er mwyn gwella darpariaeth iechyd ar draws y rhanbarth. Cadarnhaf felly fy mod yn ymwybodol o'r sefyllfa a deallaf y rhwystredigaethau.

Fodd bynnag, hoffwn gynnig sicrwydd i'r aelod o'r gwaith cadarnhaol a chydweithio cryf sydd yn digwydd rhwng ein gwasanaethau cymdeithasol ac iechyd yn Nyffryn Nantlle a Waunfawr. Mae gweithwyr proffesiynol o'r ddau sefydliad yn cynnal cyfarfodydd rheolaidd, ymweliadau ar y cyd, asesiadau cydweithredol a thrafodaethau aml-ddisgyblaethol i sicrhau bod unigolion yn cael y cymorth cywir ar yr adeg gywir. Mae diwylliant cryf o ddatrys problemau ar y cyd wedi datblygu, ac mae hyn yn wir ar draws y sir - nid dim ond i'r ardaloedd dan sylw, gyda staff yn gweithio'n greadigol ac yn hyblyg i ddod o hyd i atebion ymarferol i anghenion cymhleth.

Gwelir enghreifftiau da o gydweithio rhwng timau iechyd a gofal cymdeithasol i atal derbyniadau diangen i'r ysbyty, hwyluso rhyddhau amserol pan fo unigolion yn barod i adael ysbyty, a sicrhau bod y gefnogaeth briodol yn ei lle yn y gymuned. Mae cydweithio agos hefyd yn digwydd gyda'r gwasanaeth Tuag Adref er mwyn sicrhau dilyniant gofal cymesur a di-dor i unigolion wrth drosglwyddo o'r ysbyty yn ôl i'w cartrefi a'u cymunedau. Mae'r trefniadau hyn yn brawf o'r cydweithio rhwng partneriaid lleol gyda'r nod o wella canlyniadau i bobl leol ac i ddarparu gwasanaethau mwy integredig ac effeithiol.

2. Cwestiwn y Cynghorydd Gruffydd Williams

Yn dilyn dyfarniad unfrydol y Goruchaf Lys yn achos For Women Scotland v Scotland Ministers (Ebrill 2025) bod 'sex' yn Neddf Cydraddoldeb 2010 yn golygu rhyw biolegol (birth sex), a chanllawiau diweddaraf yr EHRC sy'n cadarnhau hynny (gan gynnwys y Cod Ymarfer a ddiweddarwyd yn 2026), mae'n dilyn o dan y gyfraith fod caniatáu "merched traws" i fynd i fewn i fannau merched yn unig yn golygu na ellir amddiffyn y gofod yn gyfreithlon mwyach fel gofod i ferched yn unig. Pa gamau penodol felly y mae'r Cyngor wedi'u cymryd, neu'n bwriadu eu cymryd, i adolygu a diweddarau ei bolisïau, ei weithdrefnau a'i wasanaethau (e.e. toiledau, ystafelloedd newid, ysgolion, gwasanaethau un-rhyw, chwaraeon, recriwtio) er mwyn ymgorffori'r canllawiau hyn yn llawn a pha bryd fydd adroddiad neu gynllun gweithredu ar y mater hwn yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet neu'r Cyngor?

Ateb yr Aelod Cabinet dros Wasanaethau Corfforaethol, y Cynghorydd Llio Elenid Owen

Mae bwysig nodi fod Canllawiau'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol yn rai drafft ar hyn o bryd ac yn dal i fod yn destun ystyriaeth, ymgynghori a datblygu pellach cyn i unrhyw benderfyniadau terfynol gael eu gwneud.

Yn y cyfamser, mae'r Cyngor yn ymwybodol o'r angen i baratoi, ac wedi dechrau gweithio i ddeall goblygiadau posibl y Cod drafft ar draws ei wasanaethau a'i gyfleusterau. Mae'r gwaith yma (trwy ffurf archwiliad) yn ein galluogi i ystyried yr angen i adolygu polisiâu perthnasol y Cyngor, ynghyd ag unrhyw effeithiau gweithredol ac asesu sut y gallai cyfleusterau presennol gael eu heffeithio pe bai'r Cod yn cael ei weithredu yn ei ffurf bresennol neu ddiwygiedig.

Enghraifft o'r gwaith hwn yw'r bwriad i ail-ddylunio rhai toiledau yn ein swyddfeydd fel rhan o'n cynllun swyddfeydd ehangach, gan edrych ar y model cymdeithasol o hygyrchedd ehangach, yn ogystal â'r ddyfarniad, i ddarparu cyfleusterau addas, gan gynnwys y nifer priodol o doiledau i fenywod a dynion, yn unol â chanllawiau.

Rydym hefyd wedi addasu ein canllawiau yn ein asesiad effaith cyfansawdd i dynnu sylw at ddyfarniad yr oruchaf lys. Mae'r swyddogion cydraddoldeb yn rhoi cymorth i reolwyr wrth gwblhau'r asesiad effaith, ac yn trafod hyn yn ôl yr angen.

Wrth symud ymlaen bydd y Cyngor yn ystyried ei ddyletswyddau o dan ddeddfwriaeth cydraddoldeb a hawliau dynol yn ofalus, ac yn ceisio sicrhau bod unrhyw newidiadau yn y dyfodol yn gyfreithlon, cytbwys a chymesur. Un o egwyddorion allweddol yr adolygiad wth symud ymlaen fydd cynnal urddas, diogelwch a pharch pob unigolyn, gan gydnabod yr angen i ystyried a chydbwysu ystod o hawliau gwarchoddedig yn ymarferol.

Mae'n bwysig nodi fod yr Arglwydd Farnwr Hodge wedi dweud na ddylid gweld y ddyfarniad fel buddugoliaeth o un ochr dros y llall. Hefyd fod pobl traws yn cael eu diogelu dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 yn yr un modd ag unrhyw nodwedd arall. Bydd y Cyngor yn parhau i fonitro datblygiadau a chymryd unrhyw gamau angenrheidiol unwaith y bydd fersiwn derfynol y Cod wedi'i chyhoeddi a bod unrhyw oblygiadau cyfreithiol neu bolisi cysylltiedig wedi'u hegluro'n llawn.

Mae'r Adran yn gweithio'n agos gyda mi fel Aelod Cabinet a byddwn yn ystyried adroddiad i Gabinet pe cyfyd angen.